

A NAGYVÁRADI ZENEI ÉLET APOSTOLA
Thurzó Sándor emlékére

A NAGYVÁRADI ZENEI ÉLET APOSTOLA

Thurzó Sándor emlékére

Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Társaság

Varadinum Script Kiadó
Nagyvárad, 2014

Az anyagot gyűjtötte:
THURZÓ MARGIT TERÉZIA és THURZÓ SÁNDOR JÓZSEF,
a szellemi termék tulajdonosai.

Szerkesztette:
DUKRÉT GÉZA

Szöveggondozás:
MIHÁLKA MAGDOLNA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
OMAGIU. THURZÓ, Sándor
A Nagyváradi zenei élet apostola: Thurzó Sándor emlékére /
red.: Dukrét Géza. - Oradea: Varadinum Script, 2014
ISBN 978-606-8307-57-2

I. Dukrét, Géza (red.)

78(498 Oradea) Thurzó, S.
929 Thurzó, S.

Készült
a Bihar Megyei Tanács Pályázatíró és -Kezelő Igazgatósága,
az RMDSZ Bihar Megyei Szervezete

és a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Társaság
támogatásával.

Készült a nagyváradi LITERA PRINT nyomdában.
Tel.: 0732-115.445; e-mail: literaprint@gmail.com

BEVEZETŐ

Régi vágyam vált valóra e kiadvány megjelenésével, melynek ötletét fiam adta. Amikor nemrég hozzáfogtam édesapám, Thurzó Sándor zenetörténész, muzikológusról szóló anyag összegyűjtéséhez és beírásához, még nem gondoltam, milyen hatalmas munkára vállalkozom. E könyvanyag összeállításával a kedves olvasók átfogó képet alkotnak munkásságáról, emberiségéről, s a visszaemlékezések által is bemutatva Őt, megtudva, hogy milyen Ember is volt valójában.

Hogy mit írjak Róla? – Minden, vagy majdnem minden válasz megtalálható e könyvben, bemutatva Őt több oldaláról is.

Apja, Thurzó József, anyja Gonda Teréz. Négy gyermekük született a következő sorrendben: József, Sándor, Károly, Irma. Sándor 1920. március 17-én született, egyszerű munkáscsalád gyermekeként. Felesége, született Tyukodi Margit (Nagyvárad, 1921. szeptember 16. – 2002. december 21.), akivel 1942. július 20-án mondta ki az egy életre szóló igent, s házasodtak össze itt helyben, a váradréti református templomban. Házasságukból két gyermekük született: 1943. november 14-én Sándor József, brácsaművész és 1945. december 30-án Margit Terézia, fogtechnikus, aki fuvolázni, zongorázni is tanult. Több mint száz fellépése alkalmával kísérte a mezzoszoprán hangú édesanyját, de Zoltán unokája is hasonlóan.

Édesanyám nemcsak ének-, de gobelinművész is volt. Több mint kétszáz bemutató fűződik nevéhez. Előszertettel karolta fel és énekelte a helyi zeneszerzők műveit – másokét is –, több dalt dedikáltak számára. Éveken át a Hilaria-kórus tagja, a színházban is sok zenés darabban szerepelt, mint énekkari tag. Gobelinművészként kivarrta többek között Bartók Béla, George Enescu, Kodály Zoltán portréját is.

A Jóisten kegyelméből, hosszú élete folyamán Thurzó Sándor csak a családjának és a zenének élt. Szenvedélye nem volt, csak a zene. Célja: Nagyvárad zenei életének felkutatása a kezdetektől egészen napjainkig, valamint annak felvirágoztatása. Kuttatta, dokumentálta, szervezte a koncerteket, a hetvenes években operatársulatot alapított, fesztiválokat szervezett, 24 zeneszerzőnek 57 szerzői estet tartott, kb. 3 ezer mű bemutatója fűződik nevéhez. Fő célja, a fiatalok felkarolása, szerepléseik biztosítása, nevelése volt. Tudott az emberekkel bánni. Több, ma már híres énekes az Ő rendezvényein keresztül lett közismert, pl: Drimba Nóra, aki 25 éve a bécsi Volksoper tagja, a most Budapesten élő Pánti Anna, Báncsvov Károly, Hertz Péter és mások.

A munkája mellett, ha szükségét érezte, valamint erőgyűjtés végett (hátgerinc sérve volt) lepihent, akkor is minden percét kihasználva olvasott, tanult. Egy perc szabad időt nem hagyva magának – én így pihenek –, volt a válasza, ha féltettük, aggódunk érte. Édesanyám minden terhet levett a válláról, hogy munkája mellett csak a zenének éljen, kutatásaival foglalkozzon, és ha kellett, még mi is besegítettünk, pl. kották másolásánál, vagy a bátyámmal együtt elmentünk vele a könyvtárba kutakodás végett.

Ismerőseinek tudta a születésnapját, névnapját és felköszöntötte őket.

Mindenkinek önzetlenül segített tanácsaival, ötleteivel, a gyűjteményében megtalálható dokumentumaival, doktori diszertációk, egyéb dolgozatok stb., könyvek megírásánál. Sok példát mondhatnék, de talán csak egyet. Hausmann Gyuri szeretett volna egy könyvet összeállítani és kiadni Acél Ervinnél, a filharmónia karmesteréről, annak nagyváradai éveiről. Mivel tudta, hogy Édesapámnak minden koncertről pontos feljegyzése van, ezért a segítségét kérte. Természetesen igent mondva, hosszú heteken át körmölte ceruzával, 1962. március 19-től 2006. április 27-ig – Acél itt tartózkodásáig – a koncertjeinek repertoárját, ami összesen 118 oldalt tett ki. Korán fekvő volt édesapám, de ez idő alatt ez nála nem számított, sokszor görnyedve, egész napon át késő estig, majd összeesve írta az anyagot, nem törődve

a fájós hátgerincservével sem. Ez idő alatt rettenetesen aggódtam érte.

Több száz levele közül egy párat közlök, hogy rálátása legyen a kedves olvasónak, hogy milyen hangnemben mentek pl. a szerzői estekkel kapcsolatos levélváltások. A zeneszerzők nagyon örültek e lehetőségnek, mindenki más-más beállítottsággal rendelkezett. Volt ahol még le se ment az illető szerzői estje, de már nemcsak a kért anyagot, hanem az ő más-más kedvenceit is szeretne volna egy következő szerzői estjén hallani, vagy épp ők meghatározni teljes egészében a műsort. Erre sok esetben nem is lett volna lehetőség, mert nem volt előadó, pl. fúvósok, nagyobb formációk, akik vállalták volna lejátszásukat. Így is a szervezőnek rengeteg utánavaló járás, meggyőzések, noszogatások foglalták le idejét.

Édesapámnak mindig első szempontja volt a művek váradi bemutatója, vagy a ritkán játszott darabok ismételt eljátszása. Külön kutatást végzett e téren. Nála az soha nem volt szempont, hogy ki rendezi, valósítja meg ezt, vagy elplagizálja az ötletét, magának állítva be a dicsőséget, csak a fent említett művek legyenek lejátszva (ezzel hozzájárulva szeretett városa zenei életének gazdagításához, emelve Nagyvárad rangját és tekintélyét is), hogy a zenekedvelő közönség e műveket is megismerje.

Sokrétű tevékenységéről, szakmai felkészültségéről, zene-történeti kutatásai eredményeiről szó van ez összeállításban, így ezeket nem említem meg. Egyet viszont sajnállok, ha nagy ritkán beszélt nekem szüleiről, gyermekkoráról, fiatal éveiről, nem jegyeztem le. Azt tudom, hogy Szilágysomlyón volt katona, a háború alatt a frontot követve vonult a zenekar, aminek Ő is tagja volt, s természetesen a felesége és kislánya is követte őket.

Nekünk, gyermekeinek nemcsak az Édesanya, hanem az Ő elvesztése is mély sebeket hagyott bennünk. Talán enyhülni, de begyógyulni soha nem fog e fájdalom és a hatalmas űr, amit maguk után hagytak, s érzek a mai napig is!

Thurzó Margit Terézia

Nagyon nehéz édesapámról úgy írni, hogy a róla készülő könyvben, röviden bemutatthassam életét, a születésétől, a gazdag életút végéig. Számtalan emlék, bölcs és megfontolt tanításainak, példamutató szülői szeretetének néhány fontos mozzanatát azért megpróbálom papírra vetni.

1920. március 17-én Nagyváradon látta meg a napvilágot, becsületes munkáscsalád gyermekeként. Négyen voltak testvérek: József, Sándor, Károly, Irma, de csak édesapámban látta meg Thurzó nagytata a zenére való hajlamot. Az akkori nagyvárad zenei életnek számos kiválósága élt és alkotott. Kitűnő zenei szaktekintélyek munkálkodtak a szakma területén. A család jó barátja, Weisz Sámuel hegedűművész és zenetanár, ismerve az anyagi nehézségekkel küszködő négygyermekes apa óhaját, és a kiskorú fiúcska ambícióit, elvállalta ingyen Sándor fiuk hegedűtanítását. Volt az oktatása mellett két rendkívülien fontos dolog! Nagyszüleimnek nem volt rádiókészülékük, de a közelben lakó hegedűtanárnak igen. Amikor komolyzenei műsor, hangversenyközvetítés, beszélgetések mentek a zenéről, mindig áthívta a roppant fogékony, tudásszomjas fiatalt. Édesapám elbeszéléseiből tudom, de a nagyszülők is sokszor emlegették e nehéz, de annál csodálatosabb kezdeteket. Amikor lehetőségük adódott, elmentek az egyházi-, kamarazenei-, szimfonikus hangversenyekre, valamint a zenés színház, sőt operaelőadásokra is. Hála a bölcs és széles látókörű hegedűtanárnak, egy fontos dologra is ráirányította a serdülő, tudásszomjas növendékét. – Azok a zeneművek, hegedű- és kamarazenei darabok, amelyek megtetszenek, vásároljátok meg a város főutcáján levő zenei kereskedésben, vagy ha nincs meg, ott meg lehet rendelni a világ bármelyik kiadójától, csak jegyezd fel. Így kezdődött a felcseperedő ifjú kottatárának gyűjtése. Az akkori kotta- és könyvkereskedő önzetlenül a család mellé állt, és napokon belül meg is érkeztek a kért kotta- és zenei könyvküldemények. Egy idő után oly rendszerességgel vette igénybe ezeket a lehetőségeket a

szerény megélhetésű család, hogy az üzlet tulajdonosa jelentős árkedvezményekkel támogatta a tanulni vágyó fiatalembert.

A másik nagy dolog a tanár részéről, hogy felhívta a figyelmét arra, ha elmegy egy zenei eseményre, igyekezzen megszerezni a nyomtatott műsorlapot, vagy ha nem volt anyagi lehetősége, jegyezze fel, írja le és gyűjtse, soha nem lehet tudni mikor lesz majd ezekre szüksége! Mivel mindenre nagyon fogékony volt a kitűnően haladó tanítvány, betartotta az „intelmet”, s eleinte szófogadói tiszteletből, de később rájőve a jelentőségére, nemcsak a személyes részvétel dokumentumait kezdte feljegyezni, de a többieket is az újságok hasábjairól, és a kiragasztott plakátokról. Ezt a két dolgot édesapám felemlegette nagy boldogan, ha a kezdetekről, a múlttól hosszasan elbeszélgettünk.

Miután véget ért a világgazdasági válság az 1930-as évek elején, s a fiatal hegedűs már a Bach-szonátákat, partitúrákat, a virtuóz Ysaye-szonátákat, Paganini 24. Capriccióját is játszotta, a város zenei szaktekintélyeinek unszolására, meghallgatásra felvitték Budapestre, a kor egyik legtekintélyesebb professzorához, hegedűvirtuózához, a zeneszerző Hubay Jenőhöz. Nagy jövőt jósolt az ifjú nagyváradai fiatalnak, aki néhány alkalommal magánórákon vett részt. 1937-ben meghalt Hubay Jenő és félbemaradt a tanulás, pedig már a zeneakadémiai előkészítők is elkezdődtek. A második világháborút megelőző időkben már nehéz volt a határátlépés, majd le is zárult. A tanulás folyamata megszakadt. Nagyváradra megérkezett a bécsi Zeneakadémiáról az ifjú hegedűvirtuóz, Breuer Oszkár, akivel szoros barátság alakult ki. A két világháború között a Nagyváradai Filharmónikus Társaság zenekarát Macalik Alfréd polihisztor vezette (festőművész, nagybőgős, gordonkás, zongorista és zeneszerző egyszemélyben). Breuer Oszkár a zenekar hangversenymestere lett és több alkalommal már Thurzó Sándor is besegítőként ismerkedett a zenekari munka szépségeivel. A világháborút, mint a helyi zenés színház koncertmestere és a Filharmóniai Társaság egyik hangversenymestereként élte át.

Az első szabad május elsejei felvonuláson a filharmónia zenekarával, az első sorban vonult a dísztribün előtt, az éppen

azon a héten a szimfonikus hangversenyt vezénylő Antonin Ciolan oldalán, amiről fotó is tanúskodik.

A második világháború után, az újra Romániához visszatolt Nagyváradon nehéz volt az élet. A zenei mozgalom új alapokon folytatódott. Sokáig nem kaptak a zenekari tagok fizetést, hanem ők adtak tagsági díjat. Elérkezett az erőszakos államosítások időszaka, amit az 1887 őszétől működő Filharmonikus Társaságot is elérte. 1949-ben állami fennhatóság alá került, melynek első vezetője és karmestere Romulus Botto zeneszerző lett. A sokoldalú szervező zseni néhány évig volt az intézmény élén, aki hatvantagú zenekart és nyolcvantagú énekkart irányított kitűnő érzékkel és szakmai rátermettséggel. Művészeti bizottság intézte a műsorok összeállítását és a neves művészek meghívásait. Ennek a bizottságnak volt az egyik mozgató rugója, (Breuer) Boda Oszkár mellett, az édesapám.

Dr. Szalay Elemér ügyvéd és zeneszerző nagy tekintélynek számított a városban. Baráti kapcsolatban állt Nagyvárad elitjével, s Thurzóval való igaz barátságuknak köszönhetően összhangzattani, zenei ismeretek, zenekutatási témák voltak a beszélgetéseik tárgya. A zeneszerző felesége, Szalay Stefánia, Bartók-növendék, aki szintén nagy lelkesedéssel támogatta a Thurzó Sándor által folytatott elmélyült muzikológiai ügybuzgókodást, gyűjtést és rendszerezést. A felcseperedett és a művészi munkába bevont fiatal számtalan ötlettel látta el, és azok megvalósítására ösztönözte a Szalay házaspár. Minden zenei vonatkozású eseményt ez által pontosan lejegyzett és élete végéig egy unikumnak számító várostörténeti dokumentumtárat hozott létre, amelyben a plakátok, műsorfüzetek, zenei írások, a napi- és heti újságokban, folyóiratokban megjelent, több ezer kötetes zenei szakkönyvtár, sok ezer fénykép, kéziratok stb. megtalálhatóak. Kéziratai, vagy megjelent munkái is számottevőek és értékük felbecsülhetetlenek. Számtalan alkalommal emlegette, hogy ha volna egy igaz városimádó, a komolyzenét megbecsülő pénzes támogató, 12-14 vaskos kötetel tudnánk büszkélkedni az 1100 éves zenei múltunkkal. Talán ilyen zenei, átfogó sorozat a világon még nem látott napvilágot. Nagy nemzetközi sikere volt a váradi éneklőkanonokokról készült hatalmas munkájának,

amely a budapesti magyar szaklapokban is megjelent, de más-
hol is szenzációnak számított.

1760-tól a híres Patachich Ádám püspöki rezidenciájának
három zeneszerző zsenije, Michael Haydn, Wencel Pichl, Karl
Ditters von Dittersdorf tovább gazdagították városunk hírnevét.
Ettől a dátumtól napjainkig minden zenei vonatkozású meg-
mozdulás (hangversenyek, kamarazene és operaesték) az édes-
apám hagyatékában megtalálhatóak. A város zenei élete hatal-
masat fejlődött a nagyműveltségű püspökének jóvoltából.

Állandó operatársulat működött, több mint kétszáz évig,
még nem a Ghibu-féle kulturális megszorítások, a trianoni dik-
tátum után megszűnt. Sok próbálkozás volt ezután, de állandó
operatársulat nem jött létre, aminek több oka volt és van nap-
jainkig. Ezt az áldatlan állapotot próbálta édesapám megállítani.
Kamaraopera társaságot alapított, szervezett és irányított 15
éven át, az 1989-es rendszerváltozásig. Olyan közismert szemé-
lyeket nyert meg az ügy érdekében, mint az ünnepeelt magán-
énekes és tanár Papp Magda, valamint növendékei: dr. Andrásy
Gyula, Széll Patka Eta, Marian Boboia, Szabó Rozália. Az opera-
együttessel a Mozart: Bastien és Bastienne előadást kb. ötven-
szer adták elő a Szakszervezetek Művelődési Házának Stúdió
színpadán. A szüleim készítették el a kosztümöket, vásárolták
meg az anyagot a szereplők felöltöztetéséhez és mi tároltuk
lakásunkban azokat.

A Megéneklünk Románia egyik fesztiválján az együttes első
díjban részesült a Doru Popovici: Interogatorul din zor című
kétszemélyes kisoperával.

Az 1950-es évek közepén zenei igazgatója is volt három
éven keresztül a Bábszínháznak, ahol zenés bábdarabok mellett,
nagy sikerrel színre vitte a Pergolesi: La serva padrona (Az
úrhatnám szolgáló) kisoperát és kamaraegyüttest szervezett hozzá
(vonósnégyes és zongora). Ekkor került oda Dankó János zongo-
rista, zeneszerző, akinek édesapám volt a mentora. Az egyik nem-
zetközi bábfesztiválon és versenyen, Konstancán, első díjat kaptak.

Imádta szülővárosát egész élete folyamán. A 80-as években
ritkán vette igénybe az útlevelet, meg sem hosszabbította. Ad-
dig csak szakmai kutatásokért mentünk fel kettesben a buda-

pesti Széchényi-könyvtárba. Kodály Zoltán halála után néhány héttel, egy nagy csokor virággal tiszteltük meg a még friss hantolású sírját. Akkor határozta el, hogy Nagyváradon öt zeneszerzőnek - W. A. Mozart, Beethoven, Liszt, Bartók és Kodály - a teljes munkásságát igyekszik majd bemutatni. Ráállt ezen alkotók műjegyzékeit megszerezni, s a kottatárunkba lévők mellé megvásárolni, megszerezni a hiányzó kompozíciókat. Azokat a műveket, amelyekhez zenekar, énekkar szükségeltetett, Thurzó Sándornak, mint a művészeti bizottság tagjának sikerült Erich Bergel, Remus Georgescu, Acél Ervin, Miron Rațiu karmesterek bevonásával több művet városunkban is bemutatni, majd repertoáron tartani! A sok ezer kisebb darab, amely ezekről a kiszemelt nagyságoktól és más zeneszerzőktől már megvoltak, legyenek azok hazai vagy külhoni ismert vagy ismeretlen zeneszerzők, a kitűnő szervezői, diplomáciai érzéke, s kiváló meggyőző beszéde révén sikerült ezekkel a bemutatókkal „megtisztelni” és öregbíteni az imádott Nagyváradjának zenei hírnevét. Meg is volt az eredménye! A fiatal, befutott művészek állandó szereplésekhez jutottak a rendezvényein. A zeneszerzőket értesítve, kitörő örömmel nyugtázták a nem szokványos, önzetlen erőfeszítéseit, sok száz levél tanúskodik ezekről! Hosszú éveken át szervezte a Zeneszerzői esteket, amelyekre elhívta az ünnepeltek. Jodál Gábor, Ludovic Feldman több alkalommal panaszkodtak, hogy városaikban nagyon mellőzik, talán az lenne a legjobb számukra, ha Nagyváradra települnének. Ezzel kapcsolatban, kutakodva a régi naplófeljegyzéseimben, amikor áttelepülésről, kitelepülésről panaszkodtak édesapámnak, akkor elmondta Horatius egyik bölcs mondását latinul: Caelum, non animum mutant, qui trans more currunt (Eget cserélnek csak és nem szívet, akik a tengeren átkelnek). Ezt a bölcs mondást Munkácsy Mihály festőóriás is leírta valahol, imígyen: Szívet cseréljen az, aki hazát cserél. Thurzó Sándor nagyszerűen magyarázta, sőt, plagizálta átültetve szíve szerinti tanácsként ezeket a gondolatokat.

Igen, most rátérhetek a polihisztor tudására. Rengetegszer ismételtette, hogy a könyvtárában levő köteteket nemcsak egy alkalommal olvasta el, hanem többször is, de a fontosabb olda-

lakat rengetegszer. Pontosan tudta, mit hol kell keresni. Jártas volt a zenetudományon kívül az egyháztudományban is. Imádtam a csillagászatot, a verseket, a közmondásokat, a plasztikus szólásokat, a latin és görög filozófiát. Idézte a nagy bölcseket, szellemi frissességgel élete utolsó pillanatáig.

Imádtam a családját. Soha, még véletlenül sem hallottunk a húgommal veszekedést, csúnya szót, kiabálást. Példamutató szüleinck voltak minden tekintetben. Édesanyám gobelinművész, mezzoszoprán énekes volt, aki néhány száz fellépéssel gazdagította a zenei életet. Néhány tucat ősbemutató fűződik nevéhez. Több zeneszerző dedikált számára dalokat. Évekig tagja volt a Hilaria-énekkarnak, de a színházi zenés produkciók alkalmi kórusaiban is láthatta sokszor a váradi nagyerdemű. A 60-as évektől nyugdíjba vonulásáig, a filharmónia kottatárosa volt. Kitűnő összhangban tartotta a családot, ezért is tudott édesapám teljes erőbedobással csak a munkájának élni. Délelőtt zenekari próba, délután tanítás a Zeneiskolában, este zenés színház vagy hangverseny. Arra kért bennünket mindig, hogy csak „az arany középúton” haladjunk.

Egyik filharmonikus próbára menet, miután 1968 tavaszán kineveztek a filharmónia brácsaszólam vezetőjének, a következő bölcs útravalót mondta édesapám: *Audi, vide, tace, si vis vivere in pace!* (Hallgass, láss, ne beszélj, ha békében akarsz élni!) Már a 90-es években jártunk, amikor többen történeteket szerettek volna megtudni a város múltjáról és híres személyekről. Ilyenkor, minden próbálkozást elhárított, Ovidiust idézve: „*Non opus est verbis, credite rebus!*” (Nincs szükség szavakra, higgyetek a tényeknek!) Arra asszociálta a visszautasításait, hogy szeret csendben, csinnadratták nélkül dolgozni, alkotni, szervezni, tervezni, megvalósítani, amit a tevékenységeinek sokoldalúsága igazol. Fantasztikus társas lény volt és mindenre tudott értelmes válaszokat, eszmefuttatásokat adni. A szállóigéket, a plasztikus vicceket is tudta bölcsen alkalmazni. Sokrétű szemlélete mindenről biztos támpontot adott nekem, amikor aktuális kérdésekben labilis voltam. Analizáló készsége sokunkat lenyűgözött. Soha nem mentem el egy szimpla választásra sem, hogy heteken át ne elemezzük pro és kontra a dolgokat, de soha

nem adott tanácsot ilyenkor, rád bízom bölcs és megfontolt elhatározásodat, mondogatta. De utána sem firtatta végső döntésemet. Meglátásai borotvaélesen igazolták őt. Szomorú, hogy a beszélgetéseinket nem rögzítettem hangfelvételre. A nagy tudású, s az általunk is tisztelt Implon Irénnét győzködtem sokáig, hogy egy interjúkötet formájában vallomásra bírhasssa. Mire nagy nehezen belementek az ötletembe, jött a betegség, majd a könyörtelen vég. Irénnével, a halála előtti hónapokban a Baross-hídon futottunk össze, kezében, mint mindig, a szokásos sárguló falevéllal. Néhány percig a napi gondjainkról esett szó, majd, hogy milyen szomorúság a városunknak, hogy Nagyvárad egyetlen zenetudósának nem volt ideje egy méltó zenei barangolást elmeséltetni a kezdetektől, az évszázadok viharos és emlékezetes eseményeiről, az ide látogató művészekről, vagy itt élt, élő alkotókról, zenei próbálkozásokról, gáncsolások sokaságáról, de büszke eredményeikről beszélgetni, lejegyezni és kiadni. Nagyon igaza volt Irénnének, aki nagyon tisztelte nemcsak őt, de az egész családot, és boldog volt a hagyományt tovább vivő gyermekeire és unokájára. Ezen az utolsó találkozásunkon megígérte, hogy írni fog egy hosszabb visszaemlékezést a készülő emlékkötet részére. Sajnos közbeszólt a Jóisten, aki magához hívta Irénnét, de így jártunk Tolnay Tibor, Dankó János, Tüzes Bálint közismert személyiségekkel is, akik ígéreteit a halál megakadályozta.

Ha megemlíteném mindazokat a személyeket, akik többszöri felkéréseinkre sem voltak hajlandóak írni édesapámról, de viszont ő mindig önzetlenül segítette és támogatta e személyeket, a felsorolás több oldalt tenne ki. Mindezek megérdemelnék, hogy név szerint megemlítssem. Még azt is feljegyeztem, hogy kivel mikor beszéltem és hány alkalommal. Egy példát mégis meg kell említssek. Tokaji Ágnes hegedűművésznőt édesapám középiskolás korától magánúton tanította – lányát is –, tanulmányainak befejezéséig. Többször emlegette húgomnak, hogy jobban szereti Tokajit, mert ő soha sem mondott ellent neki, szavát meghallgatva, szivacsként megjegyezte, míg a testvérem nem! Többszöri felkérésre sem volt hajlandó írni volt tanáráról, egy sort sem.

Hogy ne nagyon rugaszkodjam el a bölcs inteletmtől, csak annyit, hogy ez a csupa-lélek, szív, segítőkész, a sértéseket is elfelejtő Ember, nem érdemli meg ezt az elzárkózottságot. Van olyan személy is, aki azt is ki tudta ejteni a száján, ha már meghalt, – a kölcsön kapott kottákra nincs szüksége, és nem adom vissza. Mire vall ez? Nagyfokú alulintelligenciára, ahogy egyik helyi újságírókat jellemzett egy másik kollégája.

Térjek ki két, nem mindennapi érdekességre. Az elmúlt évben, 2013-ban, a zongoraművész unokaöcsém, Thurzó Zoltán, a doktorandusi dolgozata részére átlapozta a birtokunkban levő kéziratok lapjait 1760-tól napjainkig, és kilistázta az összes helyszínt, ahol Nagyvárad területén kamarazenei-, szimfonikus hangversenyek, operaelőadások, különböző szólóestek és olyan események, ahol irodalmi, fotó, vagy képzőművészeti tárlatok, könyvbemutatók, emlékestek voltak, ahol a zenének fontos szerep jutott. Mit gondol a kedves olvasó, hány ilyen helyszínen voltak ezek megtartva? A szám lenyűgöző! 226 helyszín és a halála óta eltelt öt évben még néhány újabb „színpad” is megépült, ahol további zenei eseményeknek adott otthont. Lám, még ezzel is büszkélkedhetünk! A zenekutató arról is adatokat gyűjtött, hogy a városunk melyik épületében lakott, megszállt, vagy megfordult egy-egy zenei nagyság, mint Beleznay Antal, Pablo Casals, Bartók Béla, Kodály Zoltán, George Enescu, dr. Szalay Elemér stb. A másik említésre méltó fontos momentum, hogy több megalakuló kórusnak volt a névadója. Például, a Barátok templomában Bihari Sándor énekkar, a Szent László-templomban Halmos László kórus.

Cicero mondásával fejezem be a mondandómat a legdrágább Édesapámról, amit először plagizálva írok le. Hosszú, boldog, kilencven évet adott a Jóisten Neki. Emléke maradjon örök, és ápoljuk azt. Igyekezzenek mások is munkásságát tisztelettel megőrizni. „Brevis a natura nobis vita data est: at memoria bene redditae viae sempiterna” (Rövid életet adott nekünk a természet, de a jól eltöltött életnek emléke örök).

Utóirat:

A brazil menedzseremnek, Eliana de Siqueira Alves asszonynak, volt az elmúlt időben egy szívet melengető ötlete. A városnak illene egy egész alakos szobrot állítani egy forgalmas helyen, és ha megvalósulhatna valamikor, szívesen besegítene, hozzájárulna anyagi támogatással is. Csodálatos az ötlete, amelyhez becsületes összefogásra lenne szükség, párt vagy nemzeti hovatartozás nélkül.

Az előző nemes érzésű Eliana ötletéhez kapcsolódhat a következő megható megjegyzés is. Veres Kovács Attila lelkipásztorral találkozva, a Lorántffy Zsuzsanna Református Egyházi Központ múzeumtermében megrendezésre kerülő In memoriam Thurzó Sándor, halálának ötödik évfordulójára szervezett, Divina Dolce Várad zenés-irodalmi est előtt (2014. szeptember 28.) a következő örömteli mondattal köszöntött: Ez a most megjelenő emlékkönyv lesz az első méltó Emlékmű-állítás, amit megérdemelt Thurzó Bácsi.

Talán, ide tartozik még annyit megjegyezni, hogy halála előtti utolsó két évében, felterjesztette az egyik helyi magyar szervezet, hogy megkaphassa a Polgármesteri Hivatal által adományozható megtisztelő Díszpolgári címet. Nagyon boldogan várta, de hiába.... Talán, ami késik az nem múlik, és post mortem megtisztelti valaki, Várad imádatáért és munkásságáért!

A nemzetközi Michael Haydn-, Wenceslaw Pichl-, Dittersdorf-, Beethoven-, Bartók-, Kodály-, Liszt-kutatók is fontos kapcsolatnak tartották Édesapámat és felbecsülhetetlen értékű dokumentum-gyűjteményét, a hazai zenei szaktekintélyek is kikérték számtalan alkalommal a véleményét, kutatási eredményeit, fontos és precíz támpontú adatait.

Thurzó Sándor József

Thurzóné Tyukodi Margit

Házassági évfordulónkra

Voltunk mi is régen vidám ifjúság,
Kik színpompában látták a jövőt,
Dalolva, kacagva miénk volt a világ
És nem tudtuk, hogy az úton sok a tövises ág.

Liliom utunkon szép mirtusz csokorral,
Így mentünk boldogan kezem a kezében,
Szeretettel, hittel, boldogság szavával
Fény köszöntött minket Isten templomában.

Nyári lanyha szellő csókolgatta arcunk
S hullatta levelét mirtuszunk virága.
Halk koppanással életet fakasztott,
S kihajtott életünk két liliom ága.

Telt az élet tovább, gyűltek a fellegek,
Háború jajszava rázta meg az eget
Belénk is hasított, sok-sok szenvedéssel
De mi tovább mentünk összekulcsolt kézzel.

Az Idő tükrében nagyon sokat láttunk
Nem zavart minket a sok-sok változás,
Mert villanyszikraként pattant fel mindig előttünk
Szerelmünk, az örök „Fáklyaláng”.

Az idő malmában fülünkbe zúg a múlt,
Letűnni látjuk, mint hulló csillagot, hogy
Megtorpant fénnel éveink rozsdáján
Órtúzként lobbanjon emlékezetül.

.....

36 év! Az idő hogy elszaladt!
Fehér színű dérral vonta be hajunk
De lobog a Fáklyaláng és tüzének heve
Képedet szívembe égette bele!

S most visszanézek sok fáradtság után
Őrtüzünk fénye szemembe gyúl,
Fölbuzog az érces szökőkút vize
Ázik a szemem, de szívem kigyúl.

Bár fordíthatnám vissza az Idő óraművét
Gondot, bajt, kínt, mindent elfelejtenék,
Hej! csak lenne kezdet -
Veled mindent újrakezdenék!

Nagyvárad, 1978. július 20.